

BUDA-PESTA

11 Decembrie st. v.
23 Decembrie st. n.

Va eși duminică.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 50.

ANUL XIII.
1877.

Pretului pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romani'a 2 galbeni.

LA REVEDEREA ARDEALULUI.

... Si ér te vedu, Ardeale,
Tu cuiibu încununatu;
Si farmecile tale
Me 'ncânta minunatu.
Momentu de revedere,
Esti dulce si cerescu;
In tine grigi'a piere,
Si par că 'ntinerescu.

Grabitu-am ér la tine,
Pamântu încântatoru,
Precum drumarulu vine
Setosu la vr'unu isvoru.
Motivulu ce sè 'nspire
Curagiu la scopu dieiescu,
Isvorulu de 'ntarire:
La tine le gasescu.

Si sufletulu meu sbóra
Sub cerulu teu seninu;
Si 'n trecere usióra:
Vài, munti, se ducu si vinu.
Ce plaiuri de placere!
Imi pare că visaiu;
Sùm bétu, n'am ce mai cere,
Căci par că sùm în raiu.

Visezu! ... Si prin tacere
De-odata suna 'n choru
Fantasticu, si 'n mistere,
Unu murmuru linu, sonoru.
Ascultu! ... Si-atunci imi pare
Si mai frumosu, mai linu ...

Ce este? ... O cântare? ...
O siópta séu suspinu? ...

Si cânteculu vibréza,
Cum suna córd'a 'n vântu,
Cum licure o radia,
Că fluerulu plângéndu.
Si-apoi zarescu o dîna,
Ce tine 'n mân'a sa
O harpa eolina,
Cântându far a 'nctetá.

Dar cântulu totu se muta ...
Acusi s'aude susu,
Si dîn'a multu placuta
Imi striga 'n tonu petrunsu:
„Cum pisculu estui munte
Se 'naltia falnicu, dreptu:
Asiá cu nalta frunte
Sè dai cu tóte peptu!“

Si dîn'a se cobóra,
Se scalda prin periu,
Si vocea-i multu sonóra
Ingâna argintiu:
„Si cum periuulu strica
Oprél'a 'n calea ei:
Pasiesce fara frica,
Si sfarma pe misiei!“

Dar dîn'a mea se perde,
Si n'audu glasulu seu ...
Atunci din codrulu verde
Unu frémetu geme greu:

Apoi unu vuetu môle,
Unu plânsetu, unu susuru,
Apuca sè se scôle,
Linu, tainicu, împregiuru.

Si totulu cânta, spune:
„Precum în munti afundu,
Si 'n scump'a ta natiune
Tesauri multi s'ascundu,
Dar scóteti-i la sóre,
Sè-i póta toti vedé,
Si lumea hulitóre
Se va 'nchiná si ea!“

Si stânc'a neclatita
Imi díce : „Ffi cá noi!“
Copacii vechi me 'nvita
Sè 'nfrântu ori ce nevoi!
Si 'n peptulu meu resare
Dorintia de lucratu . . .
Dar, Dómne, ce schimbare!
Càci cerulu s'a 'noratu!

Si fulgera, tresnesce,
Cà-i vijeliá grea;
Prin tresnetu se ivesce
Pe ceruri dîn'a mea . . .
Dar iéta cà de-odata
Totu cerulu s'a deschisu,
Si vremea cea turbata
Dispare cà si-unu visu.

Si susu pe bolt'a lata
A cerului seninu
Stà dîn'a minunata,
Privindu cu farmecu linu.
In mân'a-i drépta tîne
Stindardulu tricoloru . . .
. . . Si vedu sub elu cum vine
Unu mândru vfitoru!

Iosifu Vulcanu.

DESPRE ISVÓRELE ISTORIEI.

(Urmare din nr. 45)

VII.

Monumente nationale.

Monumentele nationale la noi le putemu impartí : unele de la Románi, altele de la fondarea principatelor încóce.

Chiar înaintea cuceririi Daciei de Románi, popórele cari au locuitu-o, au avutu óresicare civilisatie a lor. Asiá erau Agatursii, ce iubiau multu luxulu, erau îmbracati cu firu.¹⁾ S'au gasitu tesaure, în cari se aflau obiecte, (ornamenturi,) lucrate în aur, ce se presupune cà aru fi de la popórele antice ale Daciei.²⁾

¹⁾ Odobescu, Revist'a Româna, 1861, pag. 308.

²⁾ Dlu Xenopol, fiindu procuroru, a fostu în o

Tesaure s'au descoperitu multe la noi. Astfelu sînt : celu de la Petró's'a,³⁾ celu de la Contiesti⁴⁾ etc.

Coloniéle lui Traian în Daci'a, câtu au statu sub protecti'a romána, au prosperatu. Se facuse în Daci'a o multime de drumuri, apeducturi;⁵⁾ se zidise cetáti, atátu pe malu Dunarii, câtu si în interiorulu tierii.

Din cele mai însemnate sînt : la Roman Smedorava pe malu resariteanu alu Siretului; în josu de Berlad Cetatea de pamêntu; în tinutulu Putnei pe Milcov Craciuna cetate Vranceana; la Falciu Cetatea Taifalilor; la Orchei Petrodava; la Sucéva Sandava; lângá Galati Ghertina, s'au gasitu înscripții pe cari le-a decopiatu Cantemir etc.

Aceste sînt cetátile ce se afla în Moldova, pe cari le enumera Cantemir. Despre acestu ilustru barbatu iéta ce dice distinsulu archeologu dlu Odobescu : „Cantemir este mândri'a trecutulu nostru în tóte ramurile sciintielor.“

O enumerare de cetátile ce se gaseau în Munteni'a s'a facutu de dlu Hasdeu în „Istori'a Critica“, si de dlu Ion Ghica în „Revist'a Româna“ din 1861.

Despre viéti'a ce duceau coloniéle románe în Daci'a n'avemu sciintia, càci nimeni din Románi nu s'a ocupatu în modu seriosu de acésta problema istorica fórte grea si însemnata pentru noi.

Dlu Treb. Laurianu pe la 1842—46 facú o caletoria pe malulu Dunarei; dà la ivéla notitie istorice, pe cari le-am gasitu în „Magazinulu Istoricu.“⁶⁾ Si a nume : Lângá Giurgiu în insul'a cea mica se afla ruinele unui castelu, ce se numiá Sântu Giorgio, se dice cà elu ar fi ziditu de Genovezi, pe la 1840 s'aru fi aflatu acolo caramidi cu înscripții latine; la satulu Petrosiani se afla o cetate de pamêntu, încungurata de 3 parti cu sianturi.

Ruine de la Románi si antichitáti de totu felulu s'au gasitu multe în Daci'a. În museulu din Viena, cu tóte cà Austri'a are sub dominati'a sa provincii italiene, cea mai mare parte din antichitáti románe provine din Transilvani'a.

ancheta la unu locu unde s'au gasitu mai multe ornamenturi lucrate în aur. Mi se pare, cà ceea ce a gasitu dlui, a tramisu museului. Ó dare de séma s'a facutu în Convorbiri Literare.

³⁾ Odobescu, Cursu de Archeologia, Bucuresci 1877.

⁴⁾ Odobescu, Colum'a lui Traian, 1876, pag. 503—529.

⁵⁾ Odobescu, Revist'a Româna, 1861, p. 400.

⁶⁾ Magazinulu Istoricu, tom. II, pag. 67.

Guvernulu românú nici odata n'a pusu ingrigire pentru a aduná antichitátile ce s'au gasitu la noi in tíera. La cetatea Troemsis s'au gasitu o multíme de pietre cu inscriptii, copie s'au tramisu mai la tóte guvernele straine, afara de alu nostru ce nu a primitu nici un'a.⁷⁾ La Caracal, orasiulu celu mai bogatu in antichitáti, dupa cum spune dlu Treb. Laurianu, cà toti boerii de acolo aveau insemnate colectii de antichitáti, cari aru meritá sè steie mai bine in museulu nostru nationalu. Dlu Ghica are un'a din cele mai frumóse colectii. La fíacare pasu intelnesci colectii, si guvernulu n'a rënduitu o comissiune pentru a cumperá si a imbogati museulu.

Iéta in putine cuvinte ceea erám sè spunu despre monumentele înainte de fundarea principatelor. De alta-data voiú tratá despre monumentele de la fundarea principatelor încóce si despre portretele Domnilor, cu cari se va sfêrsi conferinti'a tinuta in Societatea Uniunea Româna din Paris. G. Sion Gherai. *)

EUGENIA.

-- *Novelata vesela.* --

Erá in anulu 1873.

Ne-amu fostu adunatu mai multi amici si colegi in otelulu M. a capitalei, spre a petrece diu'a sf. Niculai, càci erá diu'a onomastica a unui amicu.

Dupa ce s'au fostu tinutu mai multe oratiuni, bune si rele, se radicà Iancu de pe scaunu, adeca mai bine disu, se sui pe elu si inchinà paharulu fratelui si amicului nostru Zizin.

— Sè traiésca! Sè traiésca! — strigám cu toti.

Zizin se sculà, multiamí de atentiunea nóstra fratiésca, si cu unu „of“ profundu, adâncu si grozavu se cloci iérasu pe scaunu, fara a desiértá paharulu.

— Ei frate, scii cà me superi? — strigà Trutia din capetulu mesei.

— Ce va sè dica mofturile tale? — tipà Cocoveiu.

— Sînt astadi pré tristu, amicilor mei, — incepù Zizin, — spre a ve face pe placu si doru. Circumstàrile ceru sè caletorescu inca asta nópte la Franci'a, deci trebuie sè ve dîcu : la o curênda revedere!

⁷⁾ Tesauru de monumente istorice.

*) Spre a se deosebí de poetulu G. Sion, unchiulu autorului, dsa de acuma înainte se va subsemná cu adausulu acest'a.

— Ce mai vorbesci de caletoria? — frate, — ai innebunitu, ori nu-ti lipsesce multu? — strigámú cu totii, si sarindu la dênsulu, incepuram a-lu rugá, sè ne dica caus'a tristeitei sale.

Dupa ce s'a fostu gânditu, facù Zizin semnu sè tacemu, si cu o mina suridiênda incepù:

— Sórtea omului, fratilor, e fluturósa. Ce v'am disu, nu-i lucru nou; dar ve aducu numai aminte de acestu problemu, spre a ve spune, cà si eu sînt omu precum voi si cà sórtea mea e inca asiá precum acelorlalti muritori.

— Nu vorbí prosthii, — ilu intrerupse unulu din noi.

— Te insieli, fratióre, — dise Zizin, si cautându putine minute in flacar'a caminului, continuà : — Anii trecuti vor remané pretutindene in memori'a fíacaru românú, a fíacaru barbatu, a carui simtiu e românú; anii 1870—71 au fostu pentru noi ani tristi si plini de durere, si credu cà este lucru de prisosu a ve descrie acele simtiri, cari potolira inimele nóstre.

„Valurile entuziasmului resboicu nevalira si pe mine, si in curêndu m'am fostu decisu a pasi in rëndurile armatei franceze, spre a invinge ori a murí

„Nu trebuie sè ve spunu, cà esemplului meu urmara mai toti junii români, camaradii de colegiu, si cà numerulu nostru erá destulu de mare la pornire; inse acei putini, cari neamu întorsu, potu descrie acele simtiuri, cari se nascura in inimele nóstre la gândulu, cà victori'a n'a fostu a nóstra.

„Cum dîcu, durerea fu mai mare la întórcere, decátu la pornire din patria. — Multi din noi se vor aduce aminte de dilele, ce le petrecura de parte de patria, in sinulu compatriotilor sei, si multi din noi . . . . . isi lasara inimele acolo.

— Aha, fratióre, acolo te strînge papuculu, — esclamá Onciuncanu, între toti celu mai gurisiu.

Zizin statù putine momente pe gânduri si fara a responde ceva la observarea fratelui Onciuncanu incepù : Ajunsu la locul destinatiunii nóstre, intraramu toti in rëndurile volonthierilor. Marsiuri lungi, menagiu reu, fóme, sete, recéla — tóte aceste placeri a resboiului fure pentru noi lucruri nóue. A ve descrie tóte cu amenuntulu nu e trebuintia; càci sînt lucruri pré cunoscute si cu greu v'asiu puté istorisí ceva nou, ceva interessantu.

Deci voiescu acum a pasi la partea a dóu'a a istoriórei mele si ve rogu a-mi dá putínu timpu de respirare si culegere.

— Acuma, fratilor, tñeti-ve, — strigai eu, — càci partea cea interesanta a aventurilor amicului nostru Zizin avea acum sè vìa.

— Tacere, tacere, — esclamá Cocoveiu, — Zizin si-a culesu gândurile din tóte busunarele, deci ve rogu, ascultati, admirati si de are unulu din voi o cépa, acela sè o împartiésca si nóue, cá sè versàmú toti vre-o lacrima pe altarulu frattei si amiciei, pentru sórtea amicului si fratelui nostru Zizin!

— Dar de unde la scii tu tóte? — întrebai eu.

— De unde? Prostu lucru, frate, cà întrebi inca. N'audi tu, cà-i trebue timpu de re-
cugetare, respirare si resuflare si inca mai multe „are“, spre a vorbí. Poti vedé din tóte aceste, c'a fi lucru grozavu ce vom audi acusi.

Acum începù Zizin éراسi a istorisí. Cu min'a cea mai seriósá de pe lume ísi radicà genele si ochii lui pareau truditi, pareau treziti dintr'unu somnu frumosu, dintr'unu visu de timpuri trecute, póte din timpurile junetiei sale . . .

— Amicilor! Eram si eu june, eram si eu o frundia verde, precum amu fostu toti, si precum totu-de-una va fi junimea. Timpuriú se nasce în noi unu simtiu, care cere a fi respectatu, a fi ascultatu si luatú în privire . . . Noi ílu numimu melancolía, ílu numimu si tristetia si într'unu târdiu d'abié vedemu câtu de falsu l'amu fostu numitu, câtu de falsu l'amu fostu întielesu :

„Amorulu este unu lucru cunoscutu, si acelu simtiu de care am vorbitu este tocmai amorulu. Esti iubitu? — Ori iubesci tu póte pe cine-va? — te întreba adese elu. — Si eu am fostu întrebatu, si macaru cà nu-mi lipsiá nici când respunsuri bune în colegiu la întrebàrile profesorilor, totusi trebue sè ve incredintiezu, cà veniám regularu în coliziune când nóptea câte-odata me treziám si audiam sioptindu iéراسi si iéراسi acele cuvinte grozave: „Iubesci ori esti iubitu?“ — Erám silitu a-mi ascunde capulu între perini, cá sè n'audu nimica si acestu mijlocu avù succesulu doritu. Dormiám din dí în dí, din ce în ce totu mai bine, si dupa ce trecù unu anu uitasem de acelu simtiu : Într'o dí, erá pe timpulu examenelor, sînt întrebatu din psihología. Professorulu me pro-

vóca a-i dá o definitiune despre amoru. În cause critice, adeca la esamene, când se întâmplá cà n'avusem nimicu studiatu, erám totusi în stare a respunde din pracsá. Dar, pecatele mele! în afacerile lui Cupido n'aveam pracsá. Gândeam cà-i lucru prostu, si cu observatiunea sarcastica a profesorului : „Unu june în anii dtale sè nu scía ce-i amorulu“, — me du-sei a casa cu o inima plina de mahnitieune, si tristétia si cu o nota miserabila în busunariu.

„Dar mai curêndu decâtu crediui, facusem si eu esperintia ce-i amorulu. Pe timpulu, când me purtau inca prin liceuri, ceteam cu mare predilectiune poesii si nici una dintre ele numi placuse asiá ca cele cari cântau de primulu amoru.

„Primulu amoru! Dóue cuvinte numai, si câtu de mare e cuprinsulu lor! O! Dómné, de ce nu-su poetu, de ce nu-su de acei, cari fiacare simtiemêntu ílu aducu pe hârthía, cá sè admire si altii eroismulu meu, sè admire si altii cu ce focu, cu ce fidelitate am iubitu, cu ce entuziasmu vorbescu de amoru si cu ce frase ilustre cântu de frumuseti'a celei ce am . . .

Vocea lui Zizin se radicà din ce în ce, pasiunea, cu care vorbise navali puterea nervilor sale, încetându putine momente, si dupa ce s'a fostu prefacutu umorulu societátii într'o seriositate, care parea a fi mai multu tristetia, continuà Zizin. Vócea-i erá slaba :

— Cum v'am istorisitu deja, paraseam dupa scurtu timpu patri'a si me însirám în colónele volonthierilor. Erá érna viforósá. Unu vêntu rece batea peste câmpuri si nici unu sufletu de omu nu se putù vedé pe împregiuru. Pace de mormêntu s'a fostu respânditu si se parea cà lumea, ar dormi somnulu de veci. Eu stám pe tiermurile cetátii si învelitu în mântéu'a mea militara. Cu arm'a pe umeru, umblám pe teritoru, care avusem a pazi. Catra séra, vediéndu terenulu liberu si amortítu de recéla m'am radimatu de unu copacu si medítându, me apucase unu doru grozavu de patria, de cas'a parintésca.

„Dupa ce am fostu deschisu éراسi ochii, vediui o dama de statura clasica venindu a supra-mi.

(Finea va urmá)

E. d'Albon.

Asaltul diviziunii a două române a supra redutei Grivitia la Plevna.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmasie.)

— Deci de óra-ce ti-le oferu, cástiga-le, càci nu este unu actu de virtute pentru care vreu sè te platescu atátu de scumpu.

— Faca bine dóm'n'a marquisa si sè me ierte; dar eu credu, cà viéti'a mea, ori câtu de modesta ar fi aceea, valoréza mai multu decátu diece mii de livre.

— Viéti'a dtale?

— Fara 'ndoiéla. De cumva dlu marquis m'ar prinde resfoindu printre hârthiile sale si analisându cuprinsulu nobililor sale, de siguru mi-ar sdrobi crearii, si — crede-me — ar avé dreptate.

— Pórta-te asiá, cá sè nu te prinda.

— E greu; dlu marquis este atátu de finu... elu ghicesce ceea ce altulu vre sè ascunda... are niste ochi cari strapungu! Potu sè assiguru pe dn'a marquisa, cà pericolulu e fórte seriosu.

— Ésti dta fricosu?

— In unele momente.

— Si acuma înca te affi în unulu din acele momente?

— Vai, da!

— Si fric'a dtale e fara lécu?

— Eu nu cunoscu decátu unulu.

— Care?

— Voiu jucá cu cartile pe mésa cu dn'a marquisa. Diece mii de livre nu potu învinge îngrigirile mele întielepte. Dóue-dieci de mii póte cà mi-arú dá curagiulu.

— E bine! fía, voiú duplá sum'a.

— Asiá dara dn'a marquisa póte sè conteze pe mine; éta-me-su redevenitu bravu.

— Când te vei apucá de lucru?

— Cátu mai curêndu de va fi cu putintia. Voiu pândi ocaziunea, si decumva aceea va vini, nu voiú lasá sè-mi scape.

— E bine. In schimbulu obligatiunii subscribe de mine, vei capetá resplat'a promissa.

Lazaru se duse fórte confusu.

In adevéru erá unu pericolu óre-care d'a lipsi pe marquisulu Saint-Maixent d'o hârthia de pretiu asiá de mare. Càci de cumva ar descoperi furtulu, mân'i-a avea sè fia înfricosiata, si urmárele acestei mân'i puteau sè fia grozave.

Onorabilulu servitoru se întrebá, déca n'ar fi mai bine a descoperi stapánului seu întreprinderea ce i-a concediutu dn'a Chavigny, si astfelu sè cêra de la elu equivalentulu resplatei promise, si sè faca astfelu unu bine, îndreptându pericolulu.

Inse totu elu nu întârdiá d'asi respunde în modu negativu.

Tóta speranti'a de bogatia a marquisului se întemeiá pe casatori'a viitóre a lui cu frumós'a Olimpia, si acuma erá fórte probabilu, cà ori ce s'ar întéplá, acea casatori'a nu se va realisé; prin urmare Saint-Maixent avea sè remána unu gentilomu ruinatu, si astfelu incapabilu d'a plati credinciosului seu servitoru sum'a de dóue-dieci mii livre; va sè díca, elu avea unu interessu invederatu sè-lu tradeze în profitulu marquisei.

Lazaru nu mai statú pe gânduri.

— Sort'a e aruncata! — murmurá elu. La draci, voiú avé hârthi'a!

Dupa ce odata dènsulu hotari acést'a, ticalosulu întrebuintiá sér'a spre a-si pregatí din unu drotu felurite cãrlige de totu felulu, niste scule ingeniose, e cari dnii talhari le numescu „priveghiatori“, si cu cari se servescu spre a înlocuí cheile false.

Ocaziunea d'a le întrebuintiá se înfatísia chiar a dóu'a di.

Saint-Maixent, cá de obiceiú, dupa miédiadi se úrcá pe unu calu si plecá în preumblare. Lazaru grabi iute în apartamentulu stapánului seu, încuiá usi'a care se deschidea spre galeria, si se apucá de lucru.

Elu credea, cà putea contá la libertate de dóue óre, si-apoi în timpu de dóue óre multe se potú ispraví.

In partea prima a acestúi románú amu descrisu înteriorulu odâii de culcatu a marquisului. Scimu cà aceea cuprindea mai multe mobile vechi fórte scumpu lucrate.

Pe care din acele mobile s'o atace mai ântâiu? Despre care sè presupuna mai tare, cà obligatiunea se affa într'èns'a?

Fu cu neputintia, cá servitorulu sè póta decide acést'a; elu dara se lasá în voi'a norocului, acél'a înse îlu servi reu, càci primele dóue mobile, pe cari cu destula greutate si truda le deschise, de si le cautá din firu în peru, nu contíneau obiectulu cercatu.

In aceste cercári fara nici unu folosu trecú celu putínu o óra, când obositu, dar nu descuragiatu, elu începú a descuiá a trei'a mobila.

Dar sè lasámu pe Lazaru a lucrá, si sè ne întórcemu la Saint-Maixent!

Cam la jumetate de mila de castelu, Mesrour pe care calariá, factú unu pasu gresítu si devini schiopu. Marquisulu se scobori, luá frêulu sub bratiulu stângu si se rentórse cu calulu de orientu catra castelu.

Dupa ce asiediá pe Mesrour în grajdu, Saint-Maixent se îndreptá spre apartamentulu seu, sè-si desbrace hainele de calaritu. Sosindu la usia, si tocmai în momentul când puneá mân'a spre încuiatóre, elu tresari si statú locului.

Elu audí unu sgomotu, care semená cu alu ferului scártiaindu pe altu feru; acelu sgomotu erá produsu de priveghiatorile lui Lazaru, cari lucrau nentrueruptu.

— Ah! ce-i? — cugetá marquisulu, — este cu neputintia sè me însielu! Aice vr'unu talharu se nisuesce a-mi deschide mobilele.

Elu încercá sè deschida încetu usi'a. Aceea înse, precum scimu, erá încuiata.

Niste trepte secrete tîneau comunicatiunea între cabinetulu de toaleta si rëndulu de josu.

Saint-Maixent parasi galeri'a, se scobori, apoi se úrcá pe treptele acele secrete si observá cu bucuria, cà talharulu, ori cine ar fi acél'a, a uitatu sè încuei usi'a din partea acést'a.

Cabinetulu de toaleta contínea arme.

Saint-Maixent luá unu cutítu de venatóre cu manunchiu scurtu si bine ascutítu, puse în busunaru niste pistóle, apoi deschise iute usi'a odâii de culcare, tocmai în momentul în care Lazaru esclamá cu unu accentu de triumfu:

— In fine, éta bogati'a mea!

Elu adeca chiar deschisese mobil'a a trei'a, si

primulu obiectu ce gasi, fu obligatiunea de casatoria subsemnata de marquis'a Chavigny.

XI.

Suprinderea.

Bucuri'a hotiului nerusnatu durà numai scurtu timpu.

Prin o saritura grabnica marquisulu ajunse lãnga elu, îlu apucà de gátu, îlu culcà la pamentu, i puse unu genunchie pe peptu, si i lipi de gátu vârfulu cuitului de venatòre, strigându cu o voce surda:

— Ticalosule, vei muri!

Lazaru simtiea deja recel'a otielului petrundiendu-i în carne. Cu tôte aceste avù presinti'a de spiritu, de a gângaví:

— Dle marquis, nu me onorí, îti voi spune totulu.

— Eh! ce mi-ai spune, ce eu n'asiu sci, ticalosule! — respunse gentilomulu, — te-am prinsu cu faptulu în mâna.

— Potu sè-ti spunu lucruri fòrte înteressante, cari de siguru vor avé atât'a pretiu cá agratiarea mea.

— Vorbesce dara, te ascultu; înse grabesce, cà n'am rabdare îndelungata.

— In starea în care me aflu este greu sè vorbescu . . . Dlu marquis me nadusiesce . . .

Saint-Maixent redicà genunchiele seu de pe peptulu servitorului. Apoi scòse din busunaru unu pistolu, si i dîse:

— Scòla-te . . . dar nu uitá, cà déca vei încercá sè te joci cu mine, îti voi sdrobí crerii.

— Sè me jocu cu dlu marquis! Dòmne apera! . . . murmurà Lazaru îndreptându-si membrele gârbovite. Am sè facu descoperiri . . . Marturisescu, cà voiám sè furu ceva de la dlu marquis.

— Ce frumosu cà recunosci! — dîse gentilomulu cu ironía.

— Dar, — adause servitorulu, — dlu marquis nici unu gândesce ce voiám sè-i furu.

— CREDU CÀ BANI.

— Dlu marquis me supera. Sùm incapabilu d'o asemene înjosîre. Sè furu de la stapânulu meu niste galbeni! Ah!

— ASIÁ DARA CE?

— AST'A.

Si Lazaru puse degetulu pe promisiunea de casatoria.

— Minciuna! — strigà Saint-Maixent; — ce puteai tu sè faci cu acèsta hârthía fara de nici unu pretiu pentru tine?

— S'O VËNDU.

— CUI?

— Aceleia care a subscris'o, dnei marquise d'Aubray de Chavigny.

Gentilomulu palí putínu.

— Dn'a Chavigny ti-ar fi cumperatu obligatiunea acést'a? — îngânà elu.

Lazaru facu unu semnu afirmativu.

— Si, — adause Saint-Maixent, — ti-ar fi plati't'o scumpu?

— Cu dòue dieci de mí de livre. Sum'a e mare, si acést'a e scus'a mea. Am refusat formalu d'a tradá pe dlu marquis pentru diece mí.

— Povesteste-mi din cuventu în cuventu cum s'au petrecutu lucrurile!

— Si dlu marquis me va iertá?

— Se póte.

Ori câtu de conditionata fu promisiunea acést'a, tonulu gentilomului i dadea asiá dicendu valórea unei asiguràri positive.

Lazaru întielese asiá, si repetà din vorba 'n vorba conversatiunea sa cu frumós'a Olimpia.

Când elu încheià, marquisulu reflectà câte-va secunde.

— Asculta, — dîse elu în urma, — vreu sè fíu logicu si dreptu. In multe casuri mi-ai doveditu devotamentulu teu, si nu voiú uitá acést'a. Astadi gasim mijloculu d'a câstigá în cinci minute dòue-dieci de mí de livre, o mare bogatía pentru tine; ispit'a fu pré mare, si te-ai datu învinsu; în loculu teu, fara 'ndoiéla, si eu asiu fi facutu cá tine. Deci te iertu, ma înca te tînu si mai departe în serviciulu meu, — si tu vei primí cele dòue-dieci de mí de livre!

Lazaru nu putea crede urechilor sale.

— Ah! dle marquis! — gângaví elu, — dle marquis!

Cuvintele i lipsira spre a-si esprimá recunoscinti'a, si, cadiendu în genunchi înaintea stapânului seu, i apucà mânile si le sarutà cu putere.

— Scòla-te! — comandà Saint-Maixent, — si asculta-me!

Lazaru ascultà cu promptitudinea unui soldatu bine disciplinatu.

— Vei întielege, — urmà Saint-Maixent, — cà dn'a marquise nu trebeu sè scía, cà eu am aflatu tîrgulu încheiatu între voi.

— VOIU FI MUTU.

— Contezu pe acést'a, cu atâtu mai vèrtosu, cà te vei urcá îndata pe calu si vei plecá.

— UNDE?

— LA CLERMONT.

— CE AM SÈ FACU Acolo?

— Sè te informezi despre sânetatea marquisului d'Aubray de Chavigny.

— SI-APOI?

— Sè te sui érași pe calu si sè te rentorci.

— În cinci minute voiú fi gata.

— Éta bani . . . Crutia-ti calulu, dar pórtate asiá, cà sè nu perdi multu timpu.

Absinti'a lui Lazaru durà patru-dieci si optu de óre.

— E bine! — îlu întrebà Saint-Maixent vediendu-lu aparèndu plinu de pravu, — cum se afla marquisulu Chavigny?

— Vai! elu nu se mai afla nici decum . . . demnulu domnu a muritu

— DE CÂND?

— De dòue-spre-diece zile. S'a înmorméntatu tocmai pe timpulu acel'a, când unu curieru alu guvernatorului a vinitu sè aduca scirea dnei marquise.

— Nu me 'ndoiam, — murmurà marquisulu. Acuma, — adause elu, — du-te de 'ntelnesce pe dn'a Chavigny, si în schimbulu celor dòue-dieci de mí de livre, dà-i hârthi'a acèsta . . .

— Obligatiunea ei? — esclamá Lazaru uimitu.

— Fara 'ndoiéla, — respunse Saint-Maixent.

Du-te iute . . .

Lazaru fòrte confusu, grabi sè îndeplinésca a-

cést'a, si se 'ndreptă spre apartamentul frumósei Olimpie.

Acést'a erá fórte neliniscita.

Nu numai că servitorulu marquisului nu mai viniá sè-i aduca scire despre pasii facuti, ci de dóue díle nici nu-lu mai vedea nicairi. Cugetatu-a elu óre s'o tradeze, séu voitu-a sè se retraga dinaintea întreprinderii grele?

Vediéndu-lu, ea fu asigurata. Audí cu bucuría nemarginita, că elu a reesítu. I numeră pe mésa sum'a promissa si luá hărthí'a pretiósa.

— In fine, sùm libera! — siopti ea ardiéndu hărthí'a aceea la flacar'a unei lumínari.

Abiá fini, când Marinetta, devenita femeia ei de casa, i anunciá visit'a lui Saint-Maixent.

Fati'a gentilomului erá stralucita, prinse mân'a Olimpiei si o sarutá cu tóta galanterí'a unui amorosu înfocatu.

— In adeveru, scumpe vere, — díse jun'a femeia suridiéndu, — portarea si fati'a dtale astadi sémena cu a lui Apolon, dieulu dílei. Pentru ce esti atât de fericitu?

— Pentru bucurí'a mare ce simtiescu si pe care nu potu s'o ascundu . . . — response Saint-Maixent.

— Si caus'a acestei bucuríi?

— O noutate fericita ce-ti aducu.

— Fericita, pentru mine?

— Pentru dn'a marquisa, si prin urmare si pentru mine, pentru că scii bine, că noi sântemu unu trupu si unu sufletu.

Olimpia simtí unu fioru trecéndu prin corpulu ei. O nencredere instinctiva cuprinse spiritulu dênsei. Apoi îngână:

— In fine, acea noutate?

— Marquisa, aduna-ti puterile, căci îti trebue, că nu cumva sè cadí sub lovirea unei mari fericiri neasteptate.

— Me faci sè moru! — vorbesce odata!

— E bine . . .

Saint-Maixent se opri.

— E bine? — repetá jun'a femeia tremurându de nerabdare.

— Esti veduva.

— Elu scie tóte! — ísi díse marquis'a. Lazaru m'a tradatu; ínse nu me voiu retrage dinaintea unei esplicatiuni trebuincióse. Va fi mai bine sè sfirsiescu indata.

Ea hotari, si cu o voce reu asigurata, cu tóte că se silí din tóte puterile a o întari, response:

— Numai atât'a?

— Dar ími pare . . .

— Asiá dara, că noutatea e fórte importanta? — response Olimpia. Da, fara 'ndoiéla . . . dar . . . eu o sciu deja de mai multe díle.

Saint-Maixent facu unu gestu, cá omulu încremenitu de mirare.

— Cum asiá? — strigá elu, — ai sciut'o si totúsi ai tacutu înaintea mea! In adeveru, scumpa Olimpio, acést'a e crudu.

— Pentru ce?

— Uiti că veduví'a dtale assigura fericirea mea, séu celu putínu o apropia câtu mai tare. Éta esti libera, si de acuma înainte nimica nu te mai împedeca d'a fixá díu'a în care sè devíi marquis'a de Saint-Maixent.

Olimpia erá palida, dar resoluta.

— Scumpulu meu marquis, — response ea, — eu am reflectatu multu . . .

— Si resultatulu acelor reflectiuni?

— Este, că noi nu vom fi fericiti la olalta.

— Blastemu! illuziune! — response Saint-Maixent. Eu te adoru, si me 'nsarcinezu a-ti face o fericire fara nori, deplina, necomparabila, când vei fi nevést'a mea, ceea ce nu va întârdiá multu . . .

— Me 'ndoiescu, căci eu dorescu sè gustu dulcéti'o veduvíei.

— Gracia cerului, dta n'ai dreptulu acest'a; déca va trebui, voiu asigurá fericirea dtale chiar si în contra vointi'a-ti. Am în mâni obligatiunea dtale compusa în tóta regul'a.

— Esti siguru de ast'a? — întrepruse Olimpia.

— Cu totul.

— Eu credu că te însieli, si pentru ast'a am cause de ajunsu, căci tocmai acuma prefacui în cenusia documentulu de care este vorb'a . . .

— Va sè díca, — response marquisulu suridiéndu, — o copia de ale mele, dieu cu istetíme esecutata, si pe care ti-a furat'o Lazaru, însarcinatu de dta, — si pentru care i-ai platitu dóue-dieci de mfi de livre! O copia e pré scumpu platita! . . .

Olimpia palí.

— In câtu privesce nepretinutulu dtale autograf, — reluá marquisulu cu unu surisu nou, — ílu am, ílu pastrezu, si nu me voiu despartí de elu pentru nimica în lume! Éta-lu! La trebuintia me voiu serví de elu . . .

Olimpia deja ísi reluá sângele rece.

— Acésta n'ar fi o procedere de omu galantu, — murmurá ea, — si sùm convinsa, scumpulu meu marquis, că îmi vei redá acésta obligatiune.

— Sè ti-o redau! Oh! nu! Mai bine asiu murí!

— Si totusi, când îti voiu face o marturisire ce me costa, dar pe care lealitatea mi-o împune, când îti voiu spune că eu nu te mai iubescu?

— Iti voiu response: „Amorulu pe care dta ílu credi stinsu, nu e decâtu adormitu în ánim'a dtale, si prin o iubire gingasia voiu sci sè-lu desteptu.“

— Nu gândi.

— E bine, chiar sè si perdu în asta privintia tóta speranti'a, totusi te-asíu luá de socia; stim'a si amici'a mi-aru ajunge.

Olimpia priví pe Saint-Maixent în fatia.

— Stima si amiciá! — repetá ea. Nu cumva dóra me stimezi?

— Da, de siguru.

— Eh! nu mintí! Pentru ce? Nu mai sântemu amanti, ci complici. Nu mai póte sè fia între noi decâtu despretiu si nencredere.

— Acést'a e o legatura cá ori care alt'a, — response gentilomulu cu cinismu, — si o credu si mai tare si mai nedeslegabila decâtu alt'a.

— O legatura pe care n'ai întârdiá a o rupe, otravindu-me, nu-i asiá? — esclamá dn'a Chavigny, a carei ochi schinteaiau de îndresnéla, — dar eu sùm tintera, vreu sè traiescu, si nici odata nu voiu fi socí'a dtale!

XII.

I m p a c a r e a.

Saint-Maixent scóse unu surisu în adeveru dhiabolicu.

— Scumpa marquisa, — dise elu apoi, — când te mână, devii înca si mai frumoasă! fulgerele din ochii dtale atîria flacarile ânimei mele! Când vei devini soci'a mea, speru sè-ti procuru adese ori ocaziune acestor mână frumoşe.

Olimpia îsi încrucisîă mânăle a supra peptului.

— Ah! — întrebà ea, — se vede cà nu m'ai întielesu?

— Am întielesu de minune, cà nu voiesci; dar eu voiescu, si atât'a e destulu!

— Asià credi?

— Oh! facu mai multu decâtu credu...

Tacere urmà acestor cuvinte.

Dn'a Chavigny, cu fruntea plecata, fara resuflare, meditâ înfigëndu-si cu furia dintii cei albi în buzele sale rosie.

— E bine, fia! — dîse ea de odata aredicându-si capulu, — me supunu, ia-me de socià! dar te facu atentu, cà facëndu-me soci'a dtale, nu te vei casatorî cu averea mea. Notarulu verului meu Annibal va redactâ contractulu nostru; în elu se va scrie formalu, cà venitul si administrarea întregi mele averi vor apartiné numai mie, si averea acést'a dupa mórtea mea va fi a copiilor vicontesei de Puy-Ferrant, rud'a mea cea mai apropiata.

Fu rëndulu marquisului sè-si musce si elu buzele.

— Scump'a mea Olimpia, — dise elu cu o voce nesigura, — unu astfelu de contractu ar fi o rusîne.

— Ba, ei numai unu scutu! — respunse jun'a femeia. Ne avëndu sè câstigi nimica dupa mórtea mea, me vei lasà sè traiescu.

— Ai despre mine niste idei...

— Cu totulu drepte... De unu am de dîle te vedu lucrându.

— Sè ne tîrguim!

— Me asteptám la acestu cuvëntu. Ce ceri spre a-mi redá obligatiunea?

— Ce-mi oferi?

— Cinci sute de mîi de livre.

Saint-Maixent facù din capu.

— O picatura de apa! — murmurà elu, — refuzu.

— Cātu vrei dara?

— Unu milionu.

— Esti nebuu.

— Pôte; dar mi-am dîsu cuvëntulu celu de pe urma. Unu milionu, sèu te ieu de socià!

Olimpia erà palida cá paretele. Mânăle sale, unite cu convulziune, se încrucisîau cu atât'a tarîa, încâtu se audieau plesîndu încheiaturile degetelor sale.

— Primescu! — esclamá ea în fire. Éta hârthîa, negrêla si condeiu; scrie unu contractu lamuritu si formalu d'a-mi redá obligatiunea în schimbulu unui milionu. M'ai costatu scumpu, marquise!

— E bine, — respunse Saint-Maixent, care scrise si subscrise contractulu pofîtu pe Olimpia. Nimica totu! Libertatea ce-ti redau, este dreptulu sè te poti casatorî cu contele Annibal, si contele Annibal are siese milióne!

Dn'a Chavigny devini rosîa si tacù.

— Am speratu mai multu, — murmurà marquisulu, parasîndu odai'a; — dar în fine, unu milion e ceva, si nu mi-am perdutu timpulu de totu însedar.

A dáu'a dî Olimpia, bine însotîta, plecà la Clermont în o trasura a contelui Rahon.

Dupa ce sosi, facù o visita lunga lui Octeville, guvernatorulu provinciei, omu tineru înca, d'o elegancia estrema, si care nu lipsi sè se înscria în loculu de frunte pe list'a infinitu de lunga a adoratorilor marquisei, când dîns'a erà stéu'a cea mea stalucita a serbàrilor din Clermont. Ea i dadea niste sperantie putincióse în viitoru, si-lu lasà sub farmeculu frumusetiei sale stralucite si a cochetariilor sale îmбетatóre.

Apoi merse la notarulu însarcinatu d'a regulá afacerile successiunii repausatului marquis d' Aubray de Chavigny. Dispuse sè-i se deie unu milionu în bilete de cassa si în politie a supra Parisului; si dupa aceea se rentórse în castelulu Rahon.

Chiar în dîu'a rentórcerii sale ea primì din mânăle marquisului obligatiunea fatala, care o costà atâtu de multu.

În dîu'a urmatóre Saint-Maixent se despartì de contele si plecà la Paris cu Lazaru. I erà sete sè se adâncésca éraşi în o viétia de placeri desfrênate, de cari de asià multu timpu fu lipsitu. Acusi îlu vom regasi éraşi.

Olimpia remase singura cu Annibal.

Pentru ce jun'a femeia a devenitu îndata rosîa si tacuta, când Saint-Maixent i-a dîsu: „Libertatea ce-ti redau, este dreptulu sè te poti casatorî cu contele Annibal, si contele Annibal are siese milióne?...”

Pentru cà de câte-va dîle acésta ideia i cuprinse spiritulu si nu-i lasà nici unu momentu de repausu.

A deveni contess'a Rahon, a avé un'a din cele mai mari averi ale Franciei, si a o avé fara controla, càci Annibal se aflá în o stare de prepadiere morala atâtu de completa, încâtu de siguru avea sè se lase cu totulu predomnitu de soci'a sa: erà unu visu frumosu, dar acést'a nu erà decâtu unu visu.

Câci prin ce mijlocu avea sè póta ea conduce la a dáu'a casatoria pe acelu gentilomu, din care de câte-va septemâni facura unu betrânu? Prin ce mijlocu avea sè stînga din ânim'a lui amintirea unei mórte multu iubite, a carei suvenire erà tóta viétia lui?

O astfelu de întreprindere parea absurda. Îndeplinirea ei avea sè fia unu ce mai cu neputintia între lucrurile cu neputintia. Numai încercarea ei avea sè fia o nebuu.

Dn'a Chavigny îsi dîse si îsi repetà tóte aceste, si totusi decise, cà va încercá.

Si aice amu avé trebuintia de unu volumu de vr'o trei sute de pagine, dar povestirea nóstra cere mai pe susu de tóte actiune si nu s'ar potrivî cu o lunga lucrare de analiza minutîosa si rabdatóre. Trebuie dara sè ne îndestulim cu o pagina, cu totulu neîndestulitóre de siguru spre a zugravî firele pânzei pe painjenu tiesuta de frumós'a Olimpia în giurulu ru-dei sale.

Sè spunemu din capulu locului, cà ea dadù proba de unu admirabilu spiritu de intriga si de o ne-marginita cunoscentia a ânimei omenesci.

(Va urmá.)

S A Z O N U ?

Calindarul septemanei.

Dumin.	11 23	E. 30 d. R. 11 Luca, S. stramosi.
Luni	12 24	c. p. Spiridon, s. m. Sinetos.
Marti	13 25	ss. mm. Eustratiu, Ausentiu.
Mercuri	14 26	ss. mm. Tirs, Leuciu, Calinic.
Joi	15 27	s. st. m. Eleuteriu, s. Antia.
Vineri	16 28	pr. Ageu, s. m. Marin, s. Teofana.
Samb.	17 29	pr. Daniil, ss. Apolonia, Leocadia.

CRONIC'A RESBOIULUI.

Ocuparea Grivitiei.

— Vedi ilustratiunea de pe pag. 593. —

Dupa ce Plevna a capitulat, va fi interesantă să privim înderetu a supra asediului condus a supra ei.

Unulu din cele mai insemnate fapte de arme sevărsite în giurulu Plevnei, este de siguru ocuparea redutei Grivitiei.

Si acestu faptu se datoresce ostirilor române!

Dîu'a cea mare când acestu actu importantu s'a sevărsitu, a fostu 11/23 septemvre. Atunci dorobantii români își facura unu nume nemăritoru. Atunci istori'a vitejiei române a decoratu anelele nationale cu o biruintia neperitoare.

Se scie, că totu atunce si rusii cuprinsera două redute de la turci, înse acestia i scôsera din ele; se scie, că turcii încercara să reocupe si de la români Grivitia, dar nu isbutira, căci viteji'a trupelor române i respinse.

Si de atunci si pâna 'n fine Români tinura în posesiunea lor Grivitia.

Ilustratiunea din nr. presinte înfatîșieza asaltulu trupelor române a supra redutei Grivitia, asaltu descrisu deja în colónele acestei foi.

Tabloulu este atâtu de miscatoru, atâtu de viu, încâtu ori ce explicatiune ar fi de prisosu.

Ilu privimu, privimu . . . ochii nostri sînt uimiti . . . sufletulu nostru plutesce 'n bucuria . . . vedemu viteji'a româna . . . Si simțimu o mândria nationala . . .

R e s b o i u l u .

Capitularea Plevnei e si acuma obiectulu de frunte cu care se ocupa dîuarele. Dupa cele împarteșite în nrulu trecut, mai adaugemu urmatórele: S'a constatat, că armatele russo-române, de si scieau că Osman va erump, nu facura în demineti'a aceea atacu a supra Plevnei, ci Osman a eruptu din propri'a initiativa. Români au fostu cei d'ântâiu, cari au zaritu miscarile turcilor. Ei au luat cele trei redute aprópe de la inceputulu luptelor. Dupa acésta prima isbânda, ei si-au întorsu bateriele de la Opanezu în contra fortielor lui Osman, pe cari le-au luat în còste, asteptându că a dón'a diviziune din Grivitia si trupele lui Skobeleff să pòta petrunde în orasiu si să

le atace pe spate. Români au avutu fòrte putîni raniti, multiamita repediunii si avéntulu atacului lor. Perderile turcilor au fostu fòrte mari. Statulu maioru românu ocupa vechi'a resiedintia a lui Osman.

Perderile turcilor la Plevna au fostu, dupa raportulu lui Tefvik pasia, de mai multu de 4000 ómeni. Trofeele si prinsonierii sînt: 10 pasi, 128 oficiari superiori, 200 oficiari, 36,000 soldati, afara de cei 4000 pusi afara din lupta, 1200 calareti, 77 tunuri. Numerulu ranitilor si alu bolnavilor se urca la 20,000.

Te-Deum! În 12 dec. s'a tinutu în Plevna unu Te-Deum de catra ostirile russo-române. Asemene Te-Deumuri s'a tinutu si la Bucuresci si mai în tóte orasiile României.

Osman pasia e tratatu cu cea mai mare onóre. Toti oficiarii vorbescu despre elu cu respectu. Skobeleff a disu, că si invinsu, dînsulu va remané totu-de-una învingatoru. Înaintea cortului lui s'a pusu o garda de onóre. I s'au facutu tóte onorurile militare cu music'a. Dîuarele din Români'a tóte lauda viteji'a lui Osman. Dîlele trecute o depesia a anuniatu mórtea lui, înse apoi s'a datu de golu minciun'a. Elu a tramisu la Constantinopole o depesia, prin care anuncia, că fiindu impresionatu d'o luna si jumetate, ne mai primindu nici unu ajutoru si lipsitu cu totul de nutrimente, a fostu silitu să erumpa, dar neputéndu reesî, a caditu prinsonieru dimpreuna cu garnison'a.

Români vor capeta 10,000 de prinsonieri, cari s'au si pornitu spre Turnu-Magurele. Regimentulu 13 de dorobanti si alu 17-le de calarasi i escortéza.

Corpurile legiuitoare ale României au tramisu depesie de felicitare (si nu deputatiuni cum s'au anuniatu în nr. trecut) la Domnitorulu, care a si respunsu. Totu-odata biuroulu adunării si alu senatului s'au presintatu la Dómn'a tierii, si presiedintii au salutatu-o prin cuvinte bine simtite; Mari'a Sa Dómn'a, adêncu miscata multiamî în câte-va cuvinte pline de iubire, cum iesu totu-de-una din gur'a si din anim'a Suveranei române.

Telegrame de felicitare se tramitu Domnitorulu din tóte partile tierii. Junimea de la universitate a tramisu o telegrama si imperatului Alessandru, care a multiamitu prin ministrulu Gorciakoff.

CE E NOU ?

Scandalu în Budapesta. Duminec'a trecuta s'a tinutu în Pesta o adunare poporala în caus'a resboiulu orientalu. A participatu unu publicu fòrte mare. Au vorbitu numai doi oratori: deputatulu Helfy din stâng'a estrema, si fostulu deputatu deakist Carolu Eötvös. În urma s'a decisu, să se invite guvernulu să întrevina si cu puteri armate în favorulu turcilor. „La arme, la arme în contra muscalilor!“ se audia din tóte partile. Acésta deciziune s'a predatu unei comisiuni de 25 membrii, spre a o duce numai decâtu la ministrulu presiedinte, care promisese a primí acea deputatiune. Pâna când înse acésta sôsî în Buda, în-

intea locuintei ministrului presedinte se si adunã unu numeru fôrte mare de poporu. Ministrulu vedîndu acést'a, refusã d'a primî deputatiunea, în fruntea careia se aflã presedintele adunãrii deputatulu Stupa. Refusarea stêrnî iritatiune mare în poporu. Jurnalistulu Verhovay se suî în o feréstã si tinû vorbire catra poporu : „Tisza Kálmán, dise elu, de acuma e stersu din ânim'a natiunii magiare!“ Apoi aretãndu spre feresti dise : „Séu te închina vointiei poporului, séu te retrage!“ Si, incedar se 'ncercã unii a potoli furi'a poporului, acést'a întrã cu sil'a pe pórtã si începù sè urce treptele, voindu sè petruna susu, si erã p'aci sè se întemple vr'o nenorocire! Tisza Kálmán, precum spune „Kelet Népe“, se refugיא pe o cale nevediuã în teatrulu din vecinetate. Dar în momentulu supremu Hermann Otto sari cu câte-va trepte inainte, si dîse poporului sè respecteze sântieni'a caminului familiaru. Multimea se si retrase; dar într'aceste din afara se pornî o adeverata plóia de petri a supra ferestilor ministeriale, însoțite de strigatele cele mai înjurátore. Scandalulu ajunse la culme. Atunce prefectulu politiei dadù ordinu, si drabantii calari împrasthiara multimea. Apoi se ivira dóue sute de ostasi cu baionetele scóse, si pefugara pe toti câti mai remasera. Multimea vini apoi în Pesta si inaintea clubului partidei liberale Verhovay éراسi tinû vorbire, dîcêndu cã acea partida nu represinta majoritatea tierii. Intr'aceste poporulu se cam împutinã, cei remasi se dusera a face ovatiuni la clubulu partidei „independente“ si lui Stupa, dar nimene nu se aretã în feréstã, — si în fine voira sè mérga la locuinti'a consulului russescu, dar la casarm'a Carol câti-va ostasi i împrasthiara.

Românii au mai ocupatu odata Plevna! În istori'a lui Mihaiu Vitézulu, de N. Balcescu, aparuta tocmai acuma, cetimu aceste sire : „In lun'a lui maiu (1596) 2000 Români cuprindu Cladova, se întarescu într'éns'a si rescóla o parte mare din Bulgari'a; totu atunci 2500 haiduci români din tier'a românesca, trecêndu Dunarea mai în susu de Nicopole, pusthiescu mai multe sate si isbescu fara de veste cetatea numita Plevna pe Iacu, mai la vale de Nicopole, prindu pe beifulu cetãtii ce venise de curêndu de la Adrianopole cu feme'i'a si cu copîii lui, precum si multi alti Turci si Evrei insemnati, câstiga multa préda si pe urma sferima orasiulu. La întórcere fura isbiti de ianicerii si Turcii din Nicopole, dar se batura asiã de bine si cu atãt'a îndemânare, în câtu putîni vrasmasi scapara, si ei se întórsera biruitori cu préd'a lor în tier'a românesca.“

Biserica si scóla.

Dîu'a de Santulu Andreiu, respectivu aniversarea memoriei marelui Andreiu br. de Siaguna, precum cetimu în „Telegraf. Rom.“, s'a serbatu ou pompa mare în Sibîiu. Parastasulu s'a celebratu de catra Précuviosi'a sa parintele archimandritu si vicariu Nicolau Popea cu asistintia numerosa. Atãtu sub decursulu liturghiei, câtu si alu parastasului, corulu ce-lu constituiescu mai multe dómne, domnisióre si domni din inteliginti'a miréna a Sibîiului si din teologi, a executatu cu multu succesu tóte cântãrile în cvartetu.

Scaunulu episcopescu gr. c. alu Oradei-mari — precum sântemu informati — celu putînu unu anu

de díle va remanê în vacantia, cã pân'atunce sè se póta regulã unele afaceri financiale.

Societati si institute.

Societatea limbelor române ne tramite din Montpellier (Francia) program'a unui premiu literaru, din care scóternu urmatóarele : În marti'a Pascilor din 1878 Societatea limbelor române va dá la Montpellier, în siedinti'a solemnã a celui de alu doile concursu trianalu alu seu, o cupa mare simbolica de argintu, cã premiu autorului celei mai bune poezii pe tem'a urmatóre : „Cântulu Latinului“, séu altfelu dísu „Cântulu gintii latine.“ Pentru acestu premiu limb'a româna, francesã, catalana, italiana, provençala, si tóte limbele latine sânt admisse la concursu. Societatea limbelor române doresce, cã acéstã poezia, care nu trebue sè fîã pré lunga, sè se considere cã unu felu de cântu de ginte, putêndu prin numerose traductiuni pe acelasi ritmu sè devina unu cântu comunu tuturor popórelor cari vorbescu astadi unu idhiomu derivatu din vechi'a limba a Romei. Manuscriptele, cu formulele indatinate, sè se tramita pâna la 15 jan. 1878 la secretarulu Societãtii în Montpellier. Societatea va îngrigi de traduceri în tóte limbele române. Acéstã programa e publicata în diece dialecte romanice alaturate, dintre cari celu Sicilianu destépta mai multu atentiunea unui românu din Daci'a. De altmintrea unu românu literatu le póte întielege pe tóte.

Junimea studiósã de la archigimnaziulu de Beiusiu însufletita de consciinti'a nobila ce pastréza fatia de mentorulu seu, marele si nemuritorulu episcopu Samuilu Vulcanu propriulu fundatoru alu gimnaziului, se va adunã cu solemnitate în 25 l. c. în sala gimnaziului, cã sè încinga cu girlandele recunoscintiei, cu laurii binecuventãrii sale, memori'a sacra a aceluia. Program'a festivitãtii e urmatórea : 1) „Discursu de deschidere“, rostiu prin Conducatoriulu. 2) „Destépta te române“, esecutatu de chorulu instrumentalu, sub conducerea prof. gimn. dlu Augustinu Balasiu. 3) „Unu orfanu la mormêntulu mamei sale“, poezia de Moise Popiliu, declamata de Ioane Dudulescu stud. cl. VII. 4) „Rogatiune“ din oper'a „Nabuco“ de Verdi, esecutata de chorulu vocalu, sub conducerea prof. gimn. d. Ioane Buteanu. 5) „Biografi'a Episcopului Samuilu Vulcanu“, prédata de Ioane Halmagianu stud. cl. VIII. 6) „Cântu funebralu“, esecutatu de chorulu vocalu. 7) „E mortu séu mai vieza“, disertatiune, diserata de Florianu Selagianu stud. cl. VIII. 8) „Trei Floricele“, dupa Kein (Salon poutpouri), esecutata de chorulu instrumentalu. 9) „Anima amante de Dio ma desolata“, poezia de Alfonso DE' Ligouri, declamata de Ioane Albu stud. cl. VIII. 10) „A valeszi bárdok“, poezia de Ioanu Arany, declamata de Corneliu Siarcadi stud. cl. VIII. 11) „Tatarulu“ de St. Nosievitiu, esecutatu de chorulu vocalu. 12) „Der Tapfere“, poezia de Johann Gottfried v. Herder, declamata de Basiliu Dumbrava stud. de cl. VIII. 13) „Sigilulu negru“, poezia de Ionitia Badescu, declamata de Paulu Onitia. 14) „Multu pareau frumóse“, esecutatu de chorulu instrumentalu. 15) „Discursu de închidere“ rostitu prin Conducatoriulu. 16) „Marsiulu lui Mihaiu eroulu“, esecutatu de chorulu instrumentalu. Iuliu Pápfalvai conducatoriulu. Basiliu Dumbrava not. cor.

Societatea româna de lectura din Lugosiu

va tîne adunarea sa generala la 30 dec. st. n. în localitatile sale proprie.

La Brasiovu Asociatiunea Românilor pentru spriginirea învetiaceilor si sodalilor români meseriasi va tîne adunarea sa generala în 18/30 dec. în sal'a de desemnu a gimnaziului.

Dlu N. Petra Petrescu a început unu sîru de prelegeri în Reuniunea sodalilor români din Sibîiu.

Societatea „Petru Maioru.“ În siedinti'a din duminec'a trecuta dlu A. Dimitreanu a vorbitu despre bólele contagióse. În siedinti'a de la 23 dec. n. dlu Lazaru Petroviciu va cetî novel'a sa „Virtute si amoru.“

Literatura.

O lucrare fôrte importanta a aparutu de curîndu în editiunea Societâtii academice române din Bucuresci, si a nume: „Istori'a Românilor sub Mihaiu Voda Vitézulu“ urmata de scrieri diverse de Nicolae Balcescu. Publicarea s'a facutu sub ingrigirea dlui A. I. Odobescu, care i-a scrisu si o cuvîntare si niste note. Dóue-dieci si cincî de ani au trecutu de la mórtea lui Balcescu! Dóue-dieci si cincî de ani lucrarea lui, cea mai mare parte, a remasu necunoscuta de publiculu celu mare. Cu atátu mai mare este dara bucuri'a nóstra, cà în urma aceea totusi s'a publicatu. Societatea academica româna a facutu prin acésta unu mare serviciu literaturei nationale.. Acésta carte merita sè ocupe unu locu de frunte în tóte bibliotecile române. Tragemu dar a supra ei atentinnea atátu a particularilor, câtu si a corporatiunilor. Pretiulu este fôrte moderatu, 4 lei, càci cartea cuprinde 678 pagine în octavu.

„Cinci-dieci de istorióre morale pentru baieti si baiete“, sub acestu titlu a aparutu la Sibîiu de dlu F. H. o carte, pe care recomândamu cu tóta placerea publiculu cetitoru. Cartea cuprinde si siese ilustratiuni. Pretiulu 1 fl.

Suvenirea mortiloru.

Archiereulu Ghenadie a muritu la Bucuresci. Dênsulu, precum dice „Timpul“, a fostu unulu dintre capii nostri bisericesci mai luminati. Dupa ce s'a mutat din Episcopi'a Buzeului la acea de Argesiu, în anulu 1868, pentru niste motive politice, cu totulu straine de biserică, a fostu scosu si din acestu scaunu. La alegerile trecute Archieurelu Ghenadie a fostu din nou candidatu pentru Episcopia, dar a trebuitu sè caza fatia cu niste inriuri de asemenea cu totulu straine de biserică. Astfelu elu a încetatu din viétia cà Vicaru metropolitanu si Episcopu scosu din scaunu.

Girisiu, Biharia 12 dec. (*Inmorméntarea preotului Grigoriu Nistoru.*) Dle Redactoru! Amu avutu în comun'a nóstra o solenitate trista. Paroculu nostru gr. c. multu iubit, Grigoriu Nistoru, asesoru cons. si viceprot. on. repausandu în a 10-e a l. c. sér'a, fu înmorméntatu astadi cu participarea unui conductu pomposu, constatoru din 10 preoti, în fruntea carora erá Rds. D. canonicu abate Ioane Corhanu, cu ajutorirea dloru: Ioane Maga, Paulu Vella, Artemiu Siarcadi, Iustinu Popfiu, Dr. Augustinu Lauranu, Vasiliu Bocsia, Gavrilu Papdanu, Alesandru Bozintanu, Ioane Aiachi si Nicolau Marcusiu. Dupa finirea stei liturgii funebrele dlu Popfiu a tînutu o cuvîntare petrundie-

tóre, descriindu viétia cea plina de merite câstigate în timpulu serviciului seu de 27 ani, cà parocu în Betfia, Farnasiu, Piscoltu, si de trei ani în Girisiu, unde l'a aflatu crud'a mórte, lasându dupa sine pe veduv'a socia Amalia Cretiu, pe fiulu Aloisiu sub-pretoru, fiic'a Irina marit Iuliu Bardosî inspect. reg. scolaru, si pe coplii minoreni Iuliu si Cornelia. Fia-i tierin'a usióra!

Mai nou.

Depesiele de pe câmpulu reshoiului anuncia, cà Sêrbia a declarat reshoiu Turciei, si cà trupele sêrbesci au si trecutu graniti'a, ocupându deja fara lupta mai multe positiuni turcesci. — Rusii înaintéza spre Sofia, de unde Mehemed Ali a fostu rechiamatu si înlocuitu prin Sahir pasia. — Pórta s'au adresatu ca- tra puteri, ceréndu mediatiunc; inse tóte refusara. — Se crede, cà Erzerum va capitulá în curéndu.

Apelu la cetitorii „Familiei.“

Incheiându-se acusi anulu curinte, rugâmu pe toti amicii foii nóstre sè binevoiésca a ne spriginí si în anulu viitoru.

Nisuinti'a care ne-a condusu timpu de trei-spre-diece ani la redactarea acestei foi, adeca de a dá în mânil publiculu românu o *foia beletristica, sociala si informatóre, cu ilustratiuni*, pentru respândirea cultu- rei nationale, va fi tint'a nóstra si în viitoru.

Si cà sè putemu îndepliní cu succesu mai mare acestu scopu, în urmarea înmultiri abonantilor nostri în timpulu din urma, la dorinti'a esprimata din mai multe parti, celu putnu pâna când va durá reshoiulu actualu, vom scóte „Familia“ de dóue ori pe septemâna, de ocamdata cu cuprinsulu de pâna-cuma si a nume joi'a o jumetate de cola, ér duminec'a o cola întrega; inse numai de la spriginirea onorab. publicu va atêrná, cà si numerulu de joi sè contina o cola întrega.

De si cu scóterea de dóue ori pe septemâna a foii speele editurei se vor înmultí cu o suma însemnata: totusi pretiulu de prenumeratiune va remanê acelasi, care se póte cetî si în fruntea nrului presinte.

Abonantii nostrii îsi potu comandá la noi, *cupre- tiuri scadiute*, urmatórele opuri desubacrisulu: „Sclavulu Amorului“, romanu în 3 tomuri, pentru abonantii „Familiei“ 1 fl. 50 cr., pentru altii 3 fl., — „Ranele Natu- nii“, romanu în 3 tomuri, pentru abonantii nostrii 2 fl., pentru altii 3 fl., — „Poesii“, 50 cr., pentru altii 1 fl., — „Mirésa pentru mirésa“, comedia în 3 acte, pretiulu 40 cr., — si „De unde nu este rentórcere“, romanu tradusu de T. Budu, 50 cr., pentru altii 1 fl.

Colectantii dupa 5 esemplare vor primí unulu gratis, în semnu de multiamita.

„Siedietórea“ în anulu viitoru va esi în trei septemâni odata. Pretiulu de prenumeratiune pe unu anu este 1 fl. 50 cr.; prenumeratiunile la acésta foitia se primescu numai la anulu întregu.

La Craciunu va aparé „Orfan'a Crisiului“, balada de subscrisulu. Pretiulu numai 5 cr., dar mai putîne decátu 10 esemplare nu se tramitu.

Budapesta 10/22 dec. 1877. Iosifu Vulcanu.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.